SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№7 (3) 2023

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

Icecream PDF Editor.

ISSN: 2181-1342 (Online)

Сайт: https://scienceproblems.uz

DOI: 10.47390/SCP1342V3I7Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 7 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

Created in Icecream PDF Editor.
PRO

O'ktamova Navruza Botir qizi
BO'LAJAK JURNALISTLARGA INGLIZ TILINI O'QITISHDA SOTSIOLINGVISTIK KOMPETENSIYANI TAKOMILLASHTIRISH (SIYOSIY-IJTIMOIY MATNLAR MISOLIDA) 264-268

Нумонжонов Шохзодбек Дилшоджон ўғли
ОЛИЙ ТЕХНИКА ТАЪЛИМИДА МЕҲНАТ МУҲОФАЗАСИ ВА ТЕХНИКА ХАВФСИЗЛИГИ ҚОИДАЛАРИНИ ЎҚИТИШДА ЭЛЕКТРОН МЕТОДИК АСОСЛАРНИНГ ИЛМИЙ АҲАМИЯТИ 269-278

Xuramov Ilxom Panjiyevich
PROFESSIONAL TA'LIM TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YUZASIDAN ISLOHOTLARNI JADALLASHTIRISH VA KASBIY KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH 279-283

Azizbek Umarov
MEDIATA'LIM – TALABALARNING MEDIA MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHGA YO'NALTIRILGAN FAN TARMOG'I SIFATIDA 284-290

Bekchanova Nazokat Ikrom qizi, Saidova Zilola Gadoymurodovna
TA'LIM INTEGRATSIYASINING AYRIM MASALALARI 291-298

Raxmonova Gulrux Ulashevna
O'ZBEK XALQINING MILLIY HARAKATLI O'YINLARIDAN JISMONIY TARBIYA DARSLARIDA SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI 299-303

Boynazarova Sayyora Ruzikulovna
BIOLOGIYA O'QITUVCHISI KASBIY KOMPETENSIYALARI VA KOMPETENTLIGINI MONITORING QILISHNING MAVJUD METODIKASI VA UNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI 304-308

Shermuhammadov Bahodirjon, Xasanova Ozodaxon Qurvonali qizi
MDH OLIMLARI TOMONIDAN CHET TILLARNI O'RGANISHDA UCHRAYDIGAN XATOLAR MAVZUSIDA OLIB BORGAN TADQIQOTLAR TAHLILI 309-314

Abdusalimova Nargizaxon Olimjon qizi
MAKTAB TA'LIM TIZIMIDA STEAM TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANIB FIZIKA DARSLARINI TASHKIL ETISHNING AFZALLIKLARI 315-320

Shafiyeva Elnara, Murotmusaev Komiljon Buribaevich
THE CHARACTERISTICS OF MENTAL HEALTH IN ELDERLY PEOPLE 321-340

Icecream PDF Editor.
PRO

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари. -№ 7 (3)-2023.
ISSN: 2181-1342 (Online)
https://scienceproblems.uz

13.00.00- Педагогика фанлари

Bekchanova Nazokat Ikrom qizi
Saidova Zilola Gadoymurodovna
Toshkent tibbiyot akademiyasi
Buxoro davlat universiteti

TA'LIM INTEGRATSIYASINING AYRIM MASALALARI

Annotatsiya. Ta'lim integratsiyasi bir nechta fan va fanlarni yagona o'quv dasturiga kiritish, fanlararo aloqalarni rivojlantirish va talabalarga bilimlarni har tomonlama tushunishni anglatadi. Bu o'qituvchilar o'rtasidagi hamkorlikni rag'batlantiradi, tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi va o'quvchilarning bilimlarni Real senariylarda qo'llash qobiliyatini oshiradi.

Kalit so'zlar: ta'lim integratsiyasi, fanlararo ta'lim, hamkorlikda o'qitish, talabalarga yo'naltirilgan yondashuv, yaxlit ta'lim.

Bekchanova Nazokat Ikrom qizi
Saidova Zilola Gadoymurodovna
Tashkent Medical Akademy
Bukhara State University

SOME ISSUES OF EDUCATION INTEGRATION

Abstract. Educational integration means the inclusion of several subjects and subjects in a single curriculum, the development of interdisciplinary ties and a comprehensive understanding of knowledge to students. It encourages collaboration between teachers, promotes critical thinking, and increases students ' ability to apply knowledge in realistic scenarios.

Keywords: educational integration, interdisciplinary education, collaborative teaching, student-oriented approach, holistic education.

Бекчанова Назокат Икром қизи
Саидова Зилола Гадоймуродовна
Ташкентская медицинская академия
Бухарский государственный университет

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ИНТЕГРАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. Образовательная интеграция означает включение нескольких предметов и дисциплин в единую учебную программу, Развитие междисциплинарных связей и всестороннее понимание знаний студентами. Это поощряет сотрудничество между учителями, развивает критическое мышление и повышает способность учащихся применять знания в реальных сценариях.

Ключевые слова: интеграция образования, междисциплинарное обучение, совместное обучение, подход, ориентированный на учащихся, целостное образование.

DOI: https://doi.org/10.47390/SCP1342V3I7Y2023N43

Icecream PDF Editor.

Kirish. Ta'lim shaxslarning ongi va kelajagini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. So'nggi yillarda turli fanlar va fanlar o'rtasidagi tafovutni bartaraf etishga qaratilgan ta'lim integratsiyasiga e'tibor kuchaymoqda. Ushbu maqolada ta'lim integratsiyasi tushunchasi, uning samarali ta'limni rivojlantirishdagi ahamiyati va uni amalga oshirishda foydalaniladigan turli yondashuvlar ko'rib chiqiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Ta'lim integratsiyasini amalga oshirish talabalarga yo'naltirilgan yondashuvni talab qiladi, bunda o'quv dasturi talabalarning turli xil ta'lim ehtiyojlari va qiziqishlarini qondirish uchun mo'ljallangan. Integratsiya jarayonini yengillashtirish uchun jamoaviy o'qitish yoki birgalikda o'qitish kabi hamkorlikdagi o'qitish strategiyalari qo'llaniladi. Turli fan sohalari o'qituvchilari o'quvchilarni turli ta'lim sohalari o'rtasidagi aloqalarni o'rganishga undaydigan intizomlararo darslar va loyihalarni yaratish uchun hamkorlik qiladilar.

Tadqiqot metodologiyasi. Ta'limning integratsiyasi yanada yaxlit va o'zaro bog'liq o'quv tajribasini yaratish uchun turli xil o'quv fanlarini ataylab aralashtirishni o'z ichiga oladi. Ushbu usul ko'pincha o'qituvchilar, o'quv dasturlari dizaynerlari va manfaatdor tomonlar o'rtasida hamkorlikni talab qiladi. Integratsiya jarayoni loyihaga asoslangan ta'lim, tematik birliklar, muammoli ta'lim va jamoaviy o'qitish kabi turli xil pedagogik yondashuvlar orqali amalga oshirilishi mumkin. Ushbu usullar intizomlararo aloqalarni osonlashtiradi va talabalarni bilimlarning o'zaro bog'liqligini o'rganishga undaydi.

Tahlil va natijalar: Ta'limning integratsiyasi deganda ta'lim natijalarini oshirish va yanada yaxlit va keng qamrovli ta'lim tajribasini yaratish uchun ta'lim tizimiga turli xil elementlar, usullar yoki texnologiyalarni kiritish jarayoni tushuniladi[1]. Bu o'quvchilarga haqiqiy dunyo muammolariga tayyorlaydigan har tomonlama ta'lim berish uchun turli fanlarni, yondashuvlarni yoki resurslarni birlashtirishni o'z ichiga oladi.

Ta'limdagi integratsiyaning ba'zi misollari:

- Fanlararo yondashuv: fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika (STEAM)[2] kabi bir nechta akademik fanlarni birlashtirish talabalarga turli mavzular o'rtasidagi aloqalarni ko'rish imkonini beradi va tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodkorlikni rag'batlantiradi.

Ta'lim integratsiyasiga fanlararo yondashuv talabalar uchun yaxlit va keng qamrovli o'quv tajribasini yaratish uchun bir nechta akademik fanlarni qo'llashni anglatadi. Bu an'anaviy mavzu chegaralarini buzish va murakkab Real muammolarni hal qilish uchun turli xil bilim sohalari hamkorligini rag'batlantirishni o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv ko'plab real muammolar ko'p qirrali ekanligini va ularni bitta intizomiy obyektiv orqali yetarli darajada hal qilib bo'lmasligini tan oladi.

Ta'lim integratsiyasiga fanlararo yondashuvni amalga oshirishda bir nechta asosiy jihatlarni hisobga olish kerak:

O'quv rejasi dizayni: o'quv dasturi bir nechta fanlarni o'z ichiga olgan va ular orasidagi aloqalarni rag'batlantiradigan tarzda ishlab chiqilishi kerak. Bu turli nuqtai nazardan o'rganilishi mumkin bo'lgan umumiy mavzular, muammolar yoki muammolarni aniqlashni o'z ichiga olishi mumkin.

Hamkorlik va jamoaviy ish: Fanlararo ta'lim ko'pincha turli fanlar o'qituvchilari o'rtasida hamkorlikni talab qiladi. O'qituvchilar turli fanlarni birlashtirgan darslarni rejalashtirish va etkazib berish uchun birgalikda ishlashlari kerak. Bundan tashqari, talabalarni fanlararo

Icecream PDF Editor.

jamoalarda ishlashga, muloqot, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga undash mumkin.

Haqiqiy o‘rganish tajribalari: fanlararo ta’limni talabalarga haqiqiy vaziyatlarni aks ettiradigan haqiqiy o‘rganish tajribalarini taqdim etish orqali oshirish mumkin. Bu talabalardan murakkab muammolarni hal qilish uchun bir nechta fanlardan bilim va ko‘nikmalarni qo‘llashni talab qiladigan loyiha asosida o‘rganish, amaliy tadqiqotlar yoki dala ishlarini o‘z ichiga olishi mumkin.

Moslashuvchan o‘quv joylari: jismoniy ta’lim joylari fanlararo ta’limni qo‘llab-quvvatlash uchun mo‘ljallangan bo‘lishi mumkin. Moslashuvchan sinflar, ishlab chiqaruvchilar joylari va texnologiyalarga boy muhitlar fanlar bo‘yicha hamkorlikda ishlash va tajribalarni osonlashtirishi mumkin.

Kasbiy rivojlanish: o‘qituvchilar fanlararo yondashuvlarni samarali amalga oshirish uchun qo‘llab-quvvatlash va o‘qitishga muhtoj. O‘qituvchilarga bir nechta fanlarni o‘qitish amaliyotiga qo‘shish uchun zarur ko‘nikma va bilimlarni rivojlantirishga yordam beradigan kasbiy rivojlanish imkoniyatlari yaratilishi kerak.

Baholash: baholashning an’anaviy shakllari fanlararo ta’limning o‘quv natijalarini to‘liq qamrab olmasligi mumkin. Baholash strategiyalari talabalarning turli fanlardan bilimlarni birlashtirish, tanqidiy fikrlash va murakkab muammolarni hal qilish qobiliyatlarini baholash uchun ishlab chiqilishi kerak.

Jamiyat va sanoat sherikliklari: mahalliy tashkilotlar, korxonalar yoki turli sohalar mutaxassislari kabi tashqi sheriklar bilan hamkorlik talabalarga fanlararo bilimlarni real sharoitda qo‘llash imkoniyatini berishi mumkin. Ushbu hamkorlik o‘quv tajribasini boyitishi va talabalarga sinfdan tashqari ta’limning dolzarbligini ko‘rishga yordam berishi mumkin.

Ta’lim integratsiyasiga fanlararo yondashuvni qo‘llash orqali talabalar murakkab masalalarni kengroq tushunishlari, tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini oshirishlari va zamonaviy dunyo muammolarini hal qilishga yaxshiroq tayyor bo‘lishlari mumkin.

Loyihaga asoslangan ta’lim: ushbu yondashuv talabalarni real loyihalarga yoki turli mavzulardagi bilimlarni qo‘llashni talab qiladigan muammolarga jalb qilishga qaratilgan. U turli xil ta’lim sohalarini birlashtirgan holda hamkorlik, aloqa va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Loyihaga asoslangan ta’lim, shuningdek, nomi bilan tanilgan loyihaga asoslangan ta’lim (PBL), bu o‘quvchilarga bilim olish va ko‘nikmalarni rivojlantirish uchun Real loyihalarda ishtirok etishga qaratilgan o‘quv yondashuvidir. Loyihaga asoslangan ta’limda talabalar o‘z hayotlari yoki atrofidagi dunyo bilan bog‘liq bo‘lgan murakkab savollar, muammolar yoki muammolarni faol ravishda o‘rganadilar va o‘rganadilar. Ma’lumotni passiv qabul qilish o‘rniga, talabalar o‘zlarining bilimlari va tushunchalarini amaliy, tajribaviy o‘rganish orqali qurishda faol rol o‘ynaydilar.

Loyihaga asoslangan ta’limning ba’zi asosiy xususiyatlari va afzalliklari:

- Haqiqiylik: loyihaga asoslangan ta’limdagi loyihalar haqiqiy vaziyat va muammolarni aks ettirish uchun mo‘ljallangan. Ushbu haqiqiylik talabalarga o‘rganishning dolzarbligi va amaliy qo‘llanilishini ko‘rishga yordam beradi.
- So‘rov va tergov: talabalarga loyiha mavzusini tushunishni chuqurlashtirish uchun savollar berish, tadqiqotlar o‘tkazish va ko‘plab istiqbollarni o‘rganish tavsiya etiladi. Bu tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va axborot savodxonligi ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Icecream PDF Editor.

- Hamkorlik va aloqa: loyihaga asoslangan ta’lim ko‘pincha hamkorlikda ishlashni o‘z ichiga oladi. Talabalar o‘z loyihalarini rejalashtirish, loyihalash va amalga oshirish, muloqot, jamoaviy ish va shaxslararo ko‘nikmalarni rivojlantirish uchun jamoalarda ishlaydi.
- Mulkchilik va jalb qilish: o‘z loyihalariga egalik qilish orqali talabalar o‘z bilimlariga ko‘proq sarmoya kiritadilar. Ular mazmunli loyihani yakunlash yo‘lida harakat qilganda, ular agentlik, motivatsiya va ichki qiziqish hissini rivojlantiradilar.
- Intizomlararo integratsiya: loyihalar ko‘pincha talabalardan bir nechta fanlardan bilim va ko‘nikmalarni birlashtirishni talab qiladi. Ushbu fanlararo yondashuv talabalarni turli mavzular o‘rtasida aloqalarni o‘rnatishga va murakkab masalalarni yaxlit tushunishni rivojlantirishga undaydi.
- Muammolarni hal qilish va qaror qabul qilish: loyihalar odatda talabalarga ma’lumotni tahlil qilish, yechimlar yaratish va asosli qarorlar qabul qilishni talab qiladigan ochiq muammolar yoki muammolarni taqdim etadi. Bu talabalarga tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.
- Ko‘zgu va baholash: loyiha davomida talabalar o‘zlarini aks ettirish va ularning taraqqiyoti, jarayoni va yakuniy natijalarini baholash bilan shug‘ullanadilar. Bu metakognitiv ko‘nikmalarni rivojlantiradi va talabalarning o‘sish tafakkurini rivojlantirishga yordam beradi.
- Taqdimot va muloqot qobiliyatlari: loyiha oxirida talabalar ko‘pincha o‘zlarining topilmalari, yechimlari yoki ijodlarini tomoshabinlarga taqdim etadilar, ular orasida tengdoshlari, o‘qituvchilari yoki jamiyat a’zolari bo‘lishi mumkin. Bu ularning muloqot qobiliyatini, notiqlik qobiliyatini va o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi.

Loyihaga asoslangan ta’lim faol o‘rganishni rag‘batlantiradi, tarkibni chuqurroq tushunishga yordam beradi va talabalarni kelajak uchun qimmatli ko‘nikmalar bilan ta’minlaydi. Bu tanqidiy fikrlash, hamkorlik, muammolarni hal qilish va ijodkorlikni targ‘ib qiladi, shu bilan birga talabalarga mazmunli va tegishli o‘quv tajribasini taqdim etadi.

- Texnologiya integratsiyasi: texnologik vositalar va resurslarni sinfga kiritish o‘quv tajribasini oshirishi mumkin. Bunga talabalarni jalb qilish va shaxsiy o‘rganishni osonlashtirish uchun interaktiv doskalar, o‘quv dasturlari, onlayn tadqiqot vositalari yoki multimedia manbalaridan foydalanish kiradi.

Ta’lim sharoitida texnologiya integratsiyasi o‘qitish va o‘rganish tajribalarini oshirish uchun texnologiya vositalari, manbalari va strategiyalaridan qasddan va samarali foydalanishni anglatadi[3]. Texnologiya o‘ylangan holda birlashtirilganda, u ta’lim jarayonini qo‘llab-quvvatlashi va o‘zgartirishi mumkin, bu esa ishtirok etish, hamkorlik, ijodkorlik va shaxsiy o‘rganish uchun yangi imkoniyatlarni taklif qiladi. Ta’limda texnologiya integratsiyasining ba’zi asosiy jihatlari:

Axborot va manbalarga kirish: texnologiya juda ko‘p miqdordagi ma’lumotlarga, onlayn kutubxonalarga, ma’lumotlar bazalariga va ta’lim manbalariga kirishni ta’minlaydi. Talabalar mavzularni tushunishni chuqurlashtirish uchun tadqiqot olib borishlari, multimedia tarkibini o‘rganishlari va dolzarb ma’lumotlarga kirishlari mumkin.

Faol o‘rganish va jalb qilish: texnologiya interaktiv ta’lim dasturlari, simulyatsiyalar, o‘yinlar va virtual muhit orqali faol o‘rganish tajribalarini osonlashtirishi mumkin. Ushbu vositalar talabalarni amaliy, tajribaviy o‘rganishga jalb qilishi, murakkab tushunchalarni yanada aniqroq va yoqimli qilishi mumkin.

Icecream PDF Editor.

Hamkorlik va aloqa: texnologiya talabalar, o‘qituvchilar va tengdoshlar o‘rtasida hamkorlik va aloqani ta’minlaydi. Talabalar loyihalar ustida birgalikda ishlashlari, onlayn munozaralarda qatnashishlari, resurslarni baham ko‘rishlari va bir-birlariga fikr bildirishlari mumkin. Hamkorlik vositalari, videokonferensiyalar va onlayn platformalar jamoaviy ish va global aloqalarni rivojlantiradi.

Shaxsiylashtirilgan ta’lim: texnologiya individual talabalarning ehtiyojlari va qiziqishlariga moslashtirilgan shaxsiylashtirilgan o‘quv tajribalarini yaratishga imkon beradi. Adaptiv ta’lim platformalari, ta’lim ilovalari va onlayn baholash har bir talabaning o‘quv sayohatini qo‘llab-quvvatlash uchun maqsadli ko‘rsatma, darhol fikr-mulohaza va moslashuvchan tarkibni taqdim etishi mumkin.

Ijodkorlik va ifoda: texnologiya vositalari talabalarga o‘z ijodlarini namoyon etishlari va tushunchalarini namoyish etishlari uchun imkoniyatlarni taklif etadi. Talabalar multimedia taqdimotlari, videofilmlar, podkastlar, raqamli san’at va interaktiv loyihalarni yaratib, o‘z bilimlarini innovatsion usullarda namoyish etishlari mumkin.

O‘qitish amaliyotini takomillashtirish: texnologiya o‘qituvchilarga o‘qitish strategiyasini takomillashtirish uchun turli xil vositalar va manbalarni taqdim etadi. O‘qituvchilar ma’muriy vazifalarni soddalashtirish, o‘z vaqtida fikr bildirish va ko‘rsatmalarni farqlash uchun ta’limni boshqarish tizimlari, onlayn hamkorlik platformalari va raqamli baholash vositalaridan foydalanishlari mumkin.

Global ta’lim imkoniyatlari: texnologiya global aloqalarni osonlashtiradi, talabalarga madaniyatlararo almashinuvlar, virtual sayohatlar va turli mamlakatlardagi tengdoshlari bilan hamkorlikdagi loyihalarda qatnashish imkonini beradi. Bu madaniy ongni, hamdardlikni va global fuqarolikni rivojlantiradi.

Kasbiy rivojlanish: texnologiya integratsiyasi o‘qituvchilar uchun yangi vositalar va pedagogik yondashuvlar haqida xabardor bo‘lishlari uchun doimiy ravishda malaka oshirishni talab qiladi. Malaka oshirish dasturlari o‘qituvchilarga o‘z sinflarida texnologiyadan samarali foydalanish uchun zarur bo‘lgan ko‘nikma va bilimlarni rivojlantirishga yordam beradi.

Ma’lumotlarga asoslangan ko‘rsatma: texnologiya talabalar ma’lumotlarini to‘plash va tahlil qilishga imkon beradi, o‘qituvchilarga taraqqiyotni kuzatish, takomillashtirish yo‘nalishlarini aniqlash va talabalarning individual ehtiyojlari asosida o‘qitishni shaxsiylashtirishga imkon beradi.

Texnologiyani ta’limga integratsiyalashda texnologiya manbalariga adolatli kirishni ta’minlash, raqamli savodxonlik kamchiliklarini bartaraf etish va ma’lumotlar maxfiyligi va xavfsizlik muammolarini ko‘rib chiqish juda muhimdir. Samarali texnologiya integratsiyasi puxta rejalashtirishni, o‘quv maqsadlari bilan muvofiqlashtirishni, doimiy baholashni va pedagogik integratsiyani o‘z ichiga oladi, bu uning talabalarning o‘qishi va yutuqlariga ta’sirini maksimal darajada oshiradi.

Aralashtirilgan ta’lim: an’anaviy yuzma-yuz ko‘rsatmalarni onlayn ta’lim bilan aralashtirish talabalarga moslashuvchanlik va shaxsiylashtirilgan o‘quv tajribalarini taqdim etishi mumkin. U o‘qituvchilar tomonidan o‘qitishning afzalliklarini raqamli manbalarning afzalliklari bilan birlashtirib, talabalarga o‘z tezligida o‘rganish va turli xil materiallar va tadbirlarga kirish imkonini beradi.

Global istiqbol: global istiqbolni ta’limga integratsiya qilish talabalarga madaniyatlararo tushuncha, hamdardlik va xilma-xillikni qadrlashni rivojlantirishga yordam beradi. Bu xalqaro

Icecream PDF Editor. PRO

mavzularni, boshqa mamlakatlar talabalari bilan virtual hamkorlikni yoki madaniy almashinuv dasturlarini o‘z ichiga olishi mumkin.

Ijtimoiy va hissiy ta’lim (SEL): selni o‘quv dasturiga kiritish talabalarning o‘zini anglash, hamdardlik va mas’uliyatli qaror qabul qilish kabi ijtimoiy va hissiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu integratsiya ijobiy munosabatlar va farovonlikni ta’minlaydigan qo‘llab-quvvatlovchi va inklyuziv o‘quv muhitini yaratishga yordam beradi[4].

Baholash strategiyalari: an’anaviy imtihonlar bilan bir qatorda portfellar, loyihalar yoki taqdimotlar kabi muqobil baholash usullarini birlashtirish talabalarning bilimlarini yanada kengroq va haqiqiy baholashni ta’minlaydi. Bu talabalarga o‘z tushunchalari va ko‘nikmalarini turli yo‘llar bilan namoyish etish imkonini beradi.

Ta’lim integratsiyasi nogiron yoki maxsus ta’lim ehtiyojlari bo‘lgan talabalar kabi turli xil o‘quv ehtiyojlariga ega bo‘lgan talabalarni asosiy ta’lim sharoitlariga kiritishni anglatadi. Ushbu talabalarning taraqqiyoti va o‘quv natijalarini baholash ularning individual qobiliyatlarini va turar joy yoki modifikatsiyaga bo‘lgan ehtiyojni diqqat bilan ko‘rib chiqishni talab qiladi. Ta’lim integratsiyasida keng qo‘llaniladigan ba’zi baholash strategiyalari:

Shaxsiy ta’lim rejalari (IEPs): IEPs-bu nogiron yoki maxsus ta’lim ehtiyojlari bo‘lgan talabalar uchun ishlab chiqilgan keng qamrovli rejalar. Ular talabaning individual talablariga javob beradigan aniq maqsadlar, turar joylar va modifikatsiyalarni belgilaydi[5]. IEP doirasida baholash ushbu maqsadlar sari taraqqiyotni o‘lchash uchun ishlab chiqilgan va rasmiy baholash, kuzatishlar va portfelni baholash kombinatsiyasini o‘z ichiga olishi mumkin.

Tabaqalashtirilgan baholash: tabaqalashtirilgan baholash talabalarning turli xil o‘quv ehtiyojlariga ega ekanligini tan oladi va talabalarga o‘z tushunchalarini namoyish etishning bir necha usullarini taqdim etadi. Bunga yozma testlar, og‘zaki taqdimotlar, loyihalar yoki vizual tasvirlar kabi turli xil baholash formatlarini taklif qilish kiradi. Bir nechta baholash variantlarini taqdim etish orqali o‘qituvchilar barcha talabalarning qobiliyatlari va yutuqlarini yaxshiroq egallashlari mumkin.

Formativ baholash: Formativ baholash-bu o‘quv jarayonida fikr-mulohazalarni taqdim etish va o‘quv qarorlarini xabardor qilish uchun olib boriladigan doimiy baholash. Inklyuziv sinfda shakllantiruvchi baholash individual ta’lim ehtiyojlarini aniqlashga yordam beradi va shaxsiy o‘qitishni rivojlantirishga yordam beradi. Formativ baholashga misol sifatida sinf muhokamalari, viktorinalar, chiqish chiptalari va birma-bir ro‘yxatdan o‘tish kiradi.

Yordamchi texnologiya: yordamchi texnologiya vositalari nogiron talabalarni o‘rganish va baholash jarayonida qo‘llab-quvvatlashi mumkin. Ushbu vositalar matndan nutqqa dasturiy ta’minot, nutqni aniqlash dasturi, grafik tashkilotchilar, kalkulyatorlar yoki maxsus klaviaturalarni o‘z ichiga olishi mumkin. Baholash ushbu texnologiyalardan foydalanishga moslashtirilishi mumkin, bu esa talabalarga o‘z bilim va ko‘nikmalarini yanada samarali namoyish etish imkonini beradi.

Ta’lim uchun universal dizayn (UDL): UDL-bu o‘quvchilarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun bir nechta vakillik, harakat va ifoda vositalarini taqdim etishga qaratilgan yondashuv[6]. UDL tamoyillarini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan baholar moslashuvchan va barcha talabalar uchun ochiqdir. Ular talabalarga turli xil o‘quv uslublari va qobiliyatlarini hisobga olgan holda tarkib bilan shug‘ullanish va tushunchalarini namoyish etishning turli usullarini taklif qilishadi.

Icecream PDF Editor.

Doimiy monitoring va hujjatlar: talabalar taraqqiyotini muntazam ravishda kuzatib borish ta'lim integratsiyasida muhim ahamiyatga ega. Bu anekdot yozuvlarini yuritish, talabalar ishi portfellarini yuritish, davriy baholarni o'tkazish va individual maqsadlarni kuzatishni o'z ichiga olishi mumkin. Doimiy hujjatlar o'qituvchilarga takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlashga, o'qitish strategiyasini to'g'rilashga va zarur turar joy yoki o'zgartirishlar to'g'risida qaror qabul qilishga yordam beradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, ta'lim integratsiyasida baholash strategiyalari talabalarga yo'naltirilgan bo'lishi kerak, ularning noyob ehtiyojlari, kuchli tomonlari va muammolarini hisobga olgan holda. Maxsus ta'lim o'qituvchilari yoki terapevtlari kabi ixtisoslashgan mutaxassislar bilan hamkorlik qilish, shuningdek, turli xil o'quv ehtiyojlari bo'lgan talabalar uchun tegishli baholarni ishlab chiqishda qimmatli tushunchalar va ko'rsatmalar berishi mumkin.

Umuman olganda, ta'limning integratsiyasi tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, hamkorlik va moslashuvchanlikni rivojlantiradigan o'quvchilarga yo'naltirilgan muhitni yaratishga qaratilgan. Turli xil yondashuvlar va manbalarni o'z ichiga olgan holda, o'qituvchilar talabalarni o'zaro bog'liq va tez o'zgaruvchan dunyoda muvaffaqiyatga yaxshiroq tayyorlashlari mumkin.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, ta'lim integratsiyasi talabalar uchun juda ko'p afzalliklarga ega. Bu ularning tanqidiy fikrlash, muammolarni ijodiy hal qilish va bilimlarning turli sohalari o'rtasida aloqa o'rnatish qobiliyatini oshiradi. Talabalar o'quv jarayonining faol ishtirokchilariga aylanishadi, chunki ular amaliy mashg'ulotlar, munozaralar va fanlararo fikrlashni talab qiladigan loyihalar bilan shug'ullanadilar. Ushbu yondashuv, shuningdek, talabalarga dunyoni yaxlit tushunishni rivojlantirib, kengroq istiqbolni rivojlantirishga yordam beradi.

Ta'limning integratsiyasi talabalarni turli fanlarning o'zaro bog'liqligini ko'rishga undaydi, aksincha ularni alohida subyektlar sifatida ko'rishdan ko'ra. Masalan, sanoat inqilobi bo'yicha tarix darsi mavzuni yanada kengroq tushunish uchun fan, matematika va adabiyot tushunchalarini o'z ichiga olishi mumkin. Ushbu yondashuv nafaqat talabalarning tutilishini va tushunishini yaxshilaydi, balki ularning bilimlarni turli kontekstlarda qo'llash qobiliyatiga yordam beradi.

Bundan tashqari, ta'lim integratsiyasi talabalar o'rtasida hamkorlik va muloqot qobiliyatlarini rivojlantiradi. Guruh loyihalari va muhokamalari orqali talabalar birgalikda ishlashni, fikr almashishni va turli nuqtai nazarlarni qadrlashni o'rganadilar. Bu ularni fanlararo hamkorlik ko'pincha zarur bo'lgan professional dunyodagi kelajakdagi muammolarga tayyorlaydi.

Xulosa va takliflar: Xulosa qilib aytganda, ta'limning integratsiyasi an'anaviy fan chegaralaridan tashqariga chiqadigan ta'limga yaxlit yondashuvni taklif etadi. Siloslarni buzish va fanlararo aloqalarni rivojlantirish orqali u talabalarni 21-asr ishchi kuchida muvaffaqiyat qozonish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlar bilan ta'minlaydi. O'qituvchilar va siyosatchilar o'qituvchilar uchun malaka oshirish imkoniyatlarini taqdim etish, fanlararo tadqiqotlarni rag'batlantirish va hamkorlikda o'qitishni osonlashtirish uchun resurslarni ajratish orqali ta'lim integratsiyasini faol ravishda targ'ib qilishlari va qo'llab-quvvatlashlari kerak.

Keyingi tadqiqotlar uchun takliflarga ta'lim integratsiyasining talabalarning akademik ko'rsatkichlari va martaba istiqbollariga uzoq muddatli ta'sirini o'rganish, turli ta'lim

Icecream PDF Editor.

darajalarida integratsiyani amalga oshirishning samarali strategiyalarini o‘rganish va fanlararo ta’limni qo‘llab-quvvatlashda texnologiyaning rolini o‘rganish kiradi.

Xulosa qilib aytganda, ta’lim integratsiyasi ta’limni o‘zgartirish va talabalarni zamonaviy dunyoning murakkab muammolariga tayyorlashning kuchli vositasidir. Ushbu yondashuvni qo‘llash orqali biz talabalarga umrbod o‘rganuvchi va tanqidiy fikrlovchi bo‘lishga imkon beradigan yanada qiziqarli, dolzarb va samarali o‘rganish tajribasini yaratishimiz mumkin.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. –Toshkent: TDPU, 2003. –B.175.
2. Gorskaya G.I., Churakova R.G. Maktabda o‘quv-tarbiya jarayonini tashkil etish. //To‘ldirilgan va qayta ishlangan ikkinchi nashridan tarjima – Toshkent: “O‘qituvchi”, 1990. –B.216.
3. Azimova I. va boshq. Ona tili va o‘qish savodxonligi //1-sinf uchun darslik. – Toshkent: Respublika ta’lim markazi, 2021. – 104 b.
4. Mamedov Sh.M. Boshlang‘ich ta’lim sifatini rivojlanishda fanlararo integratsiya yaratishning o‘rni (Ozarbayjon Respublikasi) // European science №1. –B.93.
5. Yakibova D.Sh. Boshlang‘ich ta’limda integratsiya – intellektual taraqqiyot omili sifatida. – “Maktab ta’limi”, Termiz davlat universiteti, 2016. –B. 98.
6. Кукушин Б.С., Болдырева-Вараксина А.В. Педагогика началного образования. / Под общ. ред. Б.С.Кукушина. – М.: ИКС «МарТ»; Ростов н/Д: Издателский сентр «МарТ», 2005.
7. www.arxiv.uz
8. www.cyberleninka.ru
9. www.uz.denemetr.com

Icecream PDF Editor.

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SCP1342V3I7Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 7 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

Created in Master PDF Editor. Icecream PDF Editor. PRO